

Problemy delimitacji Miejskich Obszarów Funkcjonalnych w Polsce

Przemysław Śleszyński
Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN
ul. Twarda 51/55, 00-818 Warszawa
e-mail: psleszyn@twarda.pan.pl, tel. (22) 6978824, (22) 6978822

W pierwszej części referatu nakreślone zostaną podstawowe uwarunkowania, związane z problemem wyznaczania zasięgów oddziaływania ośrodków miejskich oraz ich hierarchią administracyjno-osadniczą. Wiąże się z tym szereg problemów metodologicznych i metodycznych, związanych z pojęciem rangi i oddziaływania miasta oraz szczegółowymi kryteriami delimitacyjnymi. Generalnie, w literaturze naukowej i studiach praktycznych, delimitacja stref podmiejskich i ogólnie funkcjonalnych obszarów miejskich ma długą historię i bogaty dorobek koncepcyjny. Wszystkie większe miasta Polski miały już wielokrotnie wyznaczone obszary oddziaływania. Jednak ze względu na założenia, związane z pojedynczym, indywidualnym doбором kryteriów, są to delimitacje niestety nieporównywalne, choć często stojące na bardzo wysokim poziomie merytorycznym.

W drugiej części referatu przedstawione zostaną wyniki dotychczasowych prac, związanych z delimitacją Miejskich Obszarów Funkcjonalnych, wykonanych w pracach ESPON (analizy dla 151 miast Polski) oraz dla Ministerstwa Rozwoju Regionalnego (analizy dla 18 stolic wojewódzkich). Te ostatnie studia są aktualnie przedmiotem konsultacji z zainteresowanymi samorządami i biurami projektowo-urbanistycznymi. Podstawowym celem tych prac jest znalezienie możliwie uniwersalnej metodyki, pozwalającej porównywalnie pod względem cech wewnętrznych delimitować Funkcjonalne Obszary Miejskie. Zadanie to nie jest łatwe, biorąc pod uwagę złożoność historyczną, społeczną i gospodarczą regionów Polski. Zaproponowano wykorzystanie siedmiu wskaźników, pogrupowanych jako funkcjonalne, społeczno-gospodarcze i morfologiczne. Były one testowane dla różnych kombinacji wartości tych wskaźników, aby znaleźć najbardziej satysfakcjonujące rozwiązanie.

Potrzeba opracowania wymienionej wyżej delimitacji wynika bezpośrednio z zapisów obowiązującej *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2030*, w której przewidziano m.in. wyznaczenie miejskich obszarów funkcjonalnych. Najważniejszym celem tego jest stworzenie podstaw do bardziej racjonalnego i efektywnego zarządzania polityką rozwoju na obszarach spójnych pod względem organizacji i funkcjonowania systemów społeczno-gospodarczych.

Przeprowadzone badania umożliwiają ocenę narzędzi, w tym statystycznych, związanych z wyznaczaniem regionów funkcjonalnych, stref podmiejskich itp. Dlatego na zakończenie zostaną sformułowane potrzeby informacyjne, związane z dostępnością materiałów źródłowych dla potrzeb delimitacji. W tym kontekście szczególna uwaga zostanie zwrócona na bazy danych powiązań i przepływów różnego typu, które w najlepszy sposób identyfikują zasięgi, siły i kierunki oddziaływań.

Problems of Functional Urban Areas delimitation in Poland

Przemysław Śleszyński

Polish Academy of Sciences, Institute of Geography and Spatial Organization

ul. Twarda 51/55, 00-818 Warszawa

e-mail: psleszyn@twarda.pan.pl, phone (+4822)6978824, (+4822)6978822

In the first part of the paper will be outlined the basic conditions related to the problem of determining the impact ranges of urban centers and their administration and settlement hierarchy. This is a lot of methodological problems associated with the concept of rank, impact and specific delimitation criteria. Generally, in the scientific literature and practical studies, delimitation of suburban areas and generally functional urban areas has a long history and rich heritage concept. All major Polish cities have been many times determined areas of impact. However, because of the assumptions associated with a single, individual selection criteria, they are unfortunately not comparable delimitation, though often standing on a very high professional level.

In the second part of the paper will present the results of previous work related to the delimitation of Functional Urban Areas, made in the work of ESPON (analysis for 151 Polish cities) and the Ministry of Regional Development (analysis for the 18 voivodship capitals). These latter studies are currently the subject of consultation with the local (voivodship) governments and urban planning institutions. The main objective of this work is to find a possible universal methodology, allowing a comparably in terms of internal characteristics set Functional Urban Areas. This task is not easy, given the complexity of the historical, social and economic development conditions of Polish regions. It is proposed to use seven indicators, grouped as functional, socio-economic and morphology criteria. They were tested for various combinations of these indicators in order to find the best solution.

The need for a delimitation of the above-mentioned results directly of the entries indicated the current *National Spatial Development Concept 2030*, which provided, among others determination of functional urban areas. The main purpose of this is to create a basis for a more rational and effective management of development policies in areas consistent in terms of organization and functioning of socio-economic systems.

The studies allow the evaluation of tools, including statistics relating to the appointment of functional and urban areas. Therefore, the conclusion will be formulated information needs related to the availability of source materials for the delimitation. In this context, particular attention will be paid to the database connections and flows of various types, which are the best way to identify the ranges, the strength and direction of interaction.